

gs", maar
iding van
vervloekt,
dische le-
nden heb-
de brand-
er verzoer-
er: er is
hier geen
tralend in-
stzin ont-
vrij zijn.
nd-hooge,
geen uit-
van een
diepte en

ndenkaar
een een-
hier op
eindelooze
majesteit
duizend-

an Israëls
um op de
Zij hebben
het eigen
prijsgeven
God wil
n in God,
en zonder
ar te zijn
d bestaan
een vaste
villen vin-
alles zal
vervulde,
die vele
het vol
te staan
koombare:
stand-doer,

in Israël's
geen Just
Brandoffer
zeide ik:
an mij ge-
het slacht-
stus komt!
ring haar
a Christus,
ke levens-
De belofte,

er zedelijke
en gebod
.....
t Christus,
onze pae-
neen!

ELKES.

EN.

ort der

it? Wel ik
geleden ge-
t door den
gevraagd,
dan maar
iden, waar-
Uressburg
reis naar
de Presby-
ten: doen,
een tweede,
veeds is al
dzaak! nog
ie met mij
gripen, dat
aus einem
niew kun-
ik mij nog
eef en dat
tersteld ge-
aartit dan
e republiek
d de Gere-
Hongarije
heurd, een
t met een
n bestuurd
gs o.a. tot
man heeft
zijn kerk
rdigd werd
S. A. in
te constan-
me kerken
den tot de
Amerika en
in ook vol-
te zien en

aan te hooren hoezeer de afgescheurde kerken worden geplaagd en bemoeijeld. Reeds hebben in Amerika machtige lichamen zich gewend tot de regering van Roemenië, onder welke de verdrukkingen en plagerijen de ergste vormen aannemen. Wel antwoorde zij op geen enkel vertoog, dat tot haar werd gericht door mannen van naam en corporaties van invloed, doch met des te meer ernst zal de Alliantie zich het lot der Hongaarsche kerken aantrekken. Dit interesseert ons ten zeerste. Een opmerkelijk verschijnsel der laatste tijden is zeer zeker, dat de Hongaren den band weer sterk voelen trekken met de Gereformeerde kerken van het Westen en van over de zee. 't Was ten tijde der Calvinfeesten in 1909 te Genève gevierd, een openbaring, eene buitengewone verrassing, dat op die feesten zoo buitengewoon veel Hongaarsche afgevaardigden waren. Dat was dus nog vele jaren voor den oorlog! Geen Gereformeerde kerk was zoo sterk vertegenwoordigd! Ik wil dit opzettelijk memoreeren, opdat men zich goed herinnere, dat niet eerst haar ellende haar er toe drong naar het Westen te zien. Vergeet niet, dat reeds vóór den oorlog Kuyper min of meer populair was in Hongarije. Het Stipendium Bernardinum trok ieder jaar reeds studenten naar Utrecht. Doch sinds den oorlog is die beweging naar het Westen nog sterker, ongemeen sterker geworden, en niet het minst voelde men zich aangetrokken tot ons land en door bijzondere omstandigheden vooral ook tot onze kerken en kringen. Zoo ontvingen dan ook de D.D. voor de correspondentie met de buitenlandse kerken eene dringende aanvraag om eenigen steun, opdat genoemde bisschop naar Pittsburg zou kunnen reizen. Nu gevoelden de D. D. wel groot medelijden met dezen bisschop, super-intendent, die van wege den lagen stand der kronen onmogelijk het reisgeld kan bijeenbrengen, doch zij achtten zich toch ook niet gerechtigd om een bijdrage te zenden voor reisgeld van het aanzienlijk crediet, hun toegestaan op de Synode van Leeuwarden. Wel bereid om persoonlijk eene bijdrage te zenden, werd door mij in mijn verloren geraakt artikel gevraagd of ook anderen daartoe bereid zouden zijn en dat dan maar aan den uitgever wilden zenden, die zou zich met de verzending van dit geld wel willen belasten. Toch is het mij nu opmerkelijk dat genoemd artikel zoek is geraakt, nadat ik het persoonlijk in Tiel had gepost. Wat is het geval? In het reeds gecorrigeerde volgende artikel heb ik geschreven van Prof. James Good, diens verzoek en reis. En hiervan ben ik nu zeker, dat deze geleerde Amerikaan het den Slovaak wel mogelijk zal hebben gemaakt om de zoozeer begeerde reis te maken. De financiële moeilijkheid zal wel zijn opgelost. Zoo was dan de aanvraag eigenlijk te vroeg gedaan. Niets bij geval!

G. KEIZER.

PERS-SCHOUW.

Woordenspel.

Niet om de zaak-Wisse weer op te rakelen, maar om het vernuftige woordenspel, dat Ds Schilder in de „Ger. Kh. van Gorinchem“ op een van de uitlatingen van Ds Wisse maakt, geven we aan het volgende een plaats. Alleen zou ik hiernaar de raadgeving willen verbinden het niet achter elkander te lezen, anders zou het u al spoedig voor de oogen gaan schemeren.

In Utrecht heeft Ds Wisse van Arnhem gezegd, wat hij vermoedelijk in Arnhem van Ds Wisse nog wel eens weer zal zeggen, dat het onderscheid tusschen Gereformeerden en Christelijk-Gereformeerden hierin ligt, dat de Gereformeerden den nadruk leggen op de onderstelling van de wedergeboorte en de Christelijk-Gereformeerden op de wedergeboorte van die onderstelling. Ik schrijf dit allians in de onderstelling, dat de man, die de hand heeft in het verslag van deze onderstelling in de courant, niet door eigen onderstelling omtrent de onderstelling van Ds Wisse in een mogelijke onderstelling van ons omtrent de werkelijke onderstellingen van Ds Wisse de hand zou hebben door zijn verslag in de courant.

Is alzoo de werkelijkheid van deze onderstelling gewaarborgd en bij Ds Wisse wezenlijk deze onderstelling omtrent de werkelijkheid werkelijk te onderstellen, dan is daarover nog wel iets te zeggen.

Ik geloof, dat Ds Wisse, indien hij — wat ik werkelijk onderstel — het ernstig meent met de taal der wedergeboorte ernstig zoeken moet naar de wedergeboorte van zulke taal; men vergunne mij nu eens e-ik op de taal van Ds Wisse overeenkomstig de taal van Ds Wisse's critiek.

Want wanneer Ds Wisse bedenkt, dat de onderstelling van elk begrip, zelfs in het begrip van „onderstelling“ is: de omschrijving van het onbepaalde, dan zal hij het onbepaalde van deze omschrijving moeten erkennen. De waarde van de rede van Ds Wisse ligt voor ditmaal niet in de woorden omtrent de „Umwertung“ van ons, maar hoogstens alleen in de speelsche „Umwertung“ der woorden bij hem. Slechts dan toch spreekt iemand woorden van betekenis, indien hij de betekenis der woorden te voren nitsenret en alzoo — om hij dit geval te blijven — door een zuivere bepaling van „onderstelling“ en van „wedergeboorte“ te geven, een onzuivere onderstelling omtrent zijn bepaling van de wedergeboorte voorkomt. Inzonderheid de dominee van de logica,

dien ik ten volle als zoodanig eeren wil, moest niet zoo lang naar de logica van den dominee laten zoeken.

Het begriplooze van zulke looze begrippen is echter het ergste nog niet. Want al kan zulk een speling van den man den geest vergeven, een man van geest kan zulk een speling nog wel vergeven. Wie de jacht kent van den gevleugelden geest van den man van het woord, zal niet, direct geprikkeld, in het woord van dozen man den prikkel zien van de jacht naar het gevleugelde woord. Welke redenaar van professie, die ook wel eens het redeloos in eigen looze rede opmerkte, zal de professie van dozen redenaar niet kunnen door de vingers zien voor een keer?

Maar toch — de lichteheid van den indruk over dit geklaag van den wijze verdwijnt, omdat de wijze van dit geklaag den indruk van lichteheid wekt. Ik geef uitdrukking aan mijn indruk van gebrek aan ernst in deze al te levendige rede, omdat de gewraakte nitdrukking den indruk van den ernst van dit gebrek maar al te levendig houdt. Waarlijk, zulk een klagen over onze lichteheid maakt al te duidelijk de lichteheid in dit klagen! De argumenten voor zulk een wege en maten wijken, zoodra men met het wege en maten van die argumenten begint. Neen, ik zal niet een vervolg geven op de historie van onze „Wisse-vervolg“; maar ik wil alleen maar wijzen op de historie van Ds Wisse's vervolging van ons. Terwijl hij begint met het heelen van de breuk van de kerk, eindigt hij met het heelen van de kerk van de breuk. En terwijl hij klaagt over de verdraaiing der waarheid heeft hij de bewijzen in handen voor de waarheid van zijn verdraaiing. Zoo is het ergste, niet dat Ds Wisse niet weet, wat hij zegt, maar dat hij niet zegt, wat hij weet.

Het is maar een onderstelling, o Ds Wisse, over die onderstelling der wedergeboorte, die geannemeert bij ons. Wij nemen ze niet aan van U. Als gij werkelijk U gedrukt toont in Uw lezing om het „gedrukte“ in onze preken tengevolge van onze onderstellingen, begin dan eens aan de lezing van heigden van onze preken gedrukt is.

Citeer ze, uwe geiteerde! Ik heb nu genoeg van dit spel van woorden. Hebt gij genoeg aan Uw woorden van spel — het zij zoo. Maar de Christelijke lezing van de Gereformeerde preken is voorloopig het eenige medijch tegen de Christelijk Gereformeerde lezing over onze preken.

Weerlegging van de uitspraken in de Utrechtsche lezing van Ds Wisse over de „ligging“ der Gereformeerden is er reeds in de lezing van de Utrechtsche uitspraken van 1905.

De lezing in Utrecht 1921 geeft een onderstelling van de werkelijkheid.

Maar de lezing van Utrecht 1905 geeft de werkelijkheid over die veronderstelling.

Schijnende lichten blijven zoo een enkelen keer wel eens lichten van schijn.

Geen beter middel om de onwaarde van zulk woordenspel aan te toonen dan deze kostelijke charge.

Vacantie-toeslag voor predikanten.

Naar aanleiding van een zinsnede uit ons blad komt de medische medewerker van „De Ster“, Dr van den Hoorn, met een voorslag, die misschien in menig predikantsgezin reeds bijdschap schept bij de enkele gedachte eraan.

Dr Hepp schreef deze dagen in de „Reformatie“: „als je vacatie hebt, moet je eigenlijk het eeno tijdelijke met het andere tijdelijke eens geheel kunnen verwisselen.“ M.a.w. een predikant, die vacatie heeft, en hij heeft de vacatie besteld noodig, moet niet ergens in de vacatie een „prekeverzoek“ aannemen, d.w.z. eenige zilverlingen in de wacht slepen, om in de kosten van reizen en in de andere kosten der vacantie tegemoet te komen. Het moest verboden zijn, dat predikanten in hun vacatie preken. Maar daarvoor zou noodig zijn, dat zij ook waarlijk vacantie konden hebben zonder eenige geldzorg.

Tegenwoordig willen de arbeiders, die ook al vacatie krijgen, niet alleen dat hun loon dan doorgaat, maar dat zij ook toelag in de vacantie bekomen. Indien iemand dezen toelag noodig heeft, dan is dit de predikant. Immers vacatie heeft hij broodnoodig, d.i. zoowel in zijn eigen belang als in dat der gemeente. Het is van belang dat ieder in zijn vacatie absoluut niets doet aan zijn eigen vak, dat terrein moet eenigen tijd braak liggen. Een predikant, die met vacatie b.v. naar het buitenland is geweest, krijgt beestel breder blik op het leven, wat ook der gemeente slechts ten goede komen kan.

Indien het aan mij lag zou ik gaarne een fonds stichten, waaruit onze predikanten 's zomers eens buitenlandse reis konden maken, op conditie, dat zij in hun vacatie niet preken. Van hun toelag al te karig traktement kan onmogelijk een reis af. Als in eene gemeente van 100 zielen elke ziel, groot of klein, een halve gulden storte in zoo'n fonds, dan had men al een aardige reisom per jaar. Wij moeten tegenwoordig aan belasting toch al zoo geweldig veel geven. Sommen, die wij vroeger voor onmogelijk hielden, en dat vaak voor zaken van twijfelachtig nut, geven wij aan belasting, zoodat wij toch maar niet te karig moeten wezen voor wat direct en indirect in verband staat met het Koninkrijk Gods. En hier toe is zeker te rekenen als onze voorgangers minder zuchtende over financiële zorgen hun werk kunnen doen, doch ook eens wat meer levensgenot zich kunnen veroor-

*) Het geven van een andere betekenis aan de dingen.

loven en beter in staat zijn verloren geesteskrachten te herwinnen. Want daartoe zal, als zij goed be-
steed is, moeten dienen: de vacantie-reis.

Welk een vacantie-droom er rijst, wanneer in een gemeente meer dan duizend halve-gulden stordende zielen zich kunnen aanmelden, laat zich moeilijk beschrijven.

Ik verzoek ingezonden-stukken schrijvers niet aan te komen met de vraag: hoe moet het met de kerken gaan, als in de vacantie-maanden geen enkele domine preekt?

Men verstort den schoonen droom niet.

Geridderde predikanten.

Gaarne voeg ik mijn felicitaties bij die van Da Laman als hij in het „Geref. Kbl. voor Drente en Overijsel“ schrijft:

H. M. de Koningin heeft benoemd tot ridder in de Orde van Oranje-Nassau Ds J. G. Kunst te Arnhem, Ds W. W. Meijnen te Dordrecht, Ds C. L. E. van Schelven te Wageningen en Ds A. van Wijk te Thesinge.

We wenschen onzen collega's geluk met hun lintje. Gereformeerde predikanten waren doorgaans vorige Oranjevrienden. En een geridderde borst bemint nog des te vuriger. Eigenlijk moesten wij allen zoo'n lintje ontvangen, want in Oranje-liefde doen wij voor elkander niet onder. Maar behalve vorige Oranje-min zullen nog wel andere verdiensten noodzakelijk zijn om zulk een koninklijke onderscheiding te verwerven.

Blijkbaar is Ds Laman er niet achter, wat als maatstaf voor den ridderslag geldt.

Misschien denkt hij zelfs aan enkele reeds vergrijste predikanten, die zich zeer verlienselijk maakten en die toch deze onderscheiding niet verwierven.

Mogelijk kan ik hem dan helpen met een stukje trein-philosophie. Toen een reiziger de stoutheid had te zeggen: ik begrijp niet, waarom deze wel geridderd werd en die niet, viel een welmeegend medereiziger hem driftig in de rede: „of u het niet begrijpt komt er niets op aan; als de Koningin het maar begrijpt“. Ik keek even van mijn lectuur op en zocht met mijn oog naar 's mans jas-taocaps-gaten, maar hij had toch heusche geen lintje.

Immiddels bestaat er geen reden de thans geridderde predikanten te condoleeren, gelijk in „Berg-opwaarts“ Favonius zijn vriend doet:

En toch, mijn beste, is het zoo. Want uw naam staat in de krant, en, wat meer zegt, in de „Staatscourant“, en eenmaal, als ook voor u de tijd gekomen is waarin men necrologien schrijft met uw naam er in, dan zal men er bijvoegen: de overledene was ridder in de orde van ... of: hij droeg de onderscheidingsteekenen van ... of: de Koningin eerde zijn verdiensten met eene benoeming tot ... enzovoort, enzovoort, en wellicht zult gij nog altijd behoorren tot de velen die er hun leven lang over getoet hebben waaraan zij die onderscheidingsteekenen hebben verdiend, en hoe de Koningin kan geweten hebben dat gij zooiets verdiend hadt.

Want, niet waar? de aard der ridders is bescheidenheid. En daarom, mijn beste, condoleer ik u, ik betuig u mijn hartelijke deelneming met de u te beurt gevallen onderscheiding, en ik hoop dat gij er niet al te zeer en al te lang over tobben zult. Er is een groote troost in uw leed; dat er zeer velen verkeerren in hetzelfde geval als gij, dat ook zij niet weten waarom zij ridder zijn geworden. Maar men gaat er niet van dood; integendeel, men kan er oud bij worden, ondersteld althans dat men het niet reeds is. En er is nog iets: ik heb eens een oud en eervwaardig (in den werkelijken zin des woords eervwaardig) Staatsman, die vele linten dragen kon, maar er slechts bij zeldzame gelegenheden één droeg, eens hooren zeggen, met den glimlach der wijsheid die de dingen begrijpt: Men moet in sommige kringen laten zien dat men ten minste een fatsoenlijk man is! Dezen troost zij ook u gegund, en deze hebt gij ten volle verdiend.

Theologie en Filosofie.

Een der geridderden is secretaris van onze Predikantenvereniging.

Of dat mee heeft gewogen in de schaal van zijn verdiensten, kan ik natuurlijk niet bepalen.

Wel schuilt er alleen reeds verdienstelijkheid in om een man als Prof. Hoekstra uit te noodigen tot het houden van een referaat over „Het onderscheid en verband tusschen theologie en filosofie van Gereformeerd standpunt.“

Men leze of herleze het verslag dier rede.

De oorsprong van de Europeesch-Amerikaansche wetenschap ligt in Griekenland. Ongeveer 6 eeuwen voor Christus hebben onderscheidene groote denkers getracht den oorsprong, het wezen en de bestemming aller dingen op begripmatige wijze te verklaren. Na drie eeuwen gaf Aristoteles een universeel systeem dat in wetenschappelijke terminologie al het weethare omvatte. De Grieken, hoewel zij leefden buiten de bijzondere openbaring, hebben het ongetwijfeld ver gebracht. Mannen als Plato en Aristoteles zijn, ook volgens het gezinigen van Augustinus, in den voorhof van den tempel der waarheid geweest. Plato leerde dat er boven deze materiele wereld een immateriele moet zijn, en dat deze lage werkelijkheid een beeld en gelijkenis is van het constante oortype in de bovenaardige wereld; in zijn hymne op de Eros behuistoren we het heimwee van de ziel naar verloren geluk.